

Konstytucja Apostolska

Universi Dominici gregis

Ojca **Ś**więtego Jana Pawła II

o wakacie Stolicy Apostolskiej
i wyborze Biskupa Rzymskiego

22 lutego 1996

Konstytucja Apostolska

Universi Dominici gregis

Jan Paweł
Biskup
Sługa sług Bożych
na wieczną rzeczy pamiątkę

Pasterzem całej owczarni Pańskiej jest Biskup Kościoła Rzymskiego; w nim bowiem, z najzupełniej wolnego postanowienia Opatrzności Bożej, św. Piotr Apostoł złożył Chrystusowi przez męczeństwo najwyższe świadectwo krwi. Jest więc zrozumiałe, że przedmiotem szczególnej uwagi była zawsze prawowita sukcesja apostolska na tej Stolicy, z którą aż „z powodu wzniesłego pierwszeństwa powinien pozostawać w zgodzie każdy Kościół”¹.

Dlatego też w ciągu wieków Papieże uważali za swój ścisły obowiązek, co więcej, za swoje szczególne prawo, aby przez odpowiednie normy regulować wybór Następcy. W bliskich nam czasach moi Poprzednicy św. Pius X², Pius XI³, Pius XII⁴, Jan XXIII⁵ i jako ostatni Paweł VI⁶, odpowiadając na potrzeby epoki, zatroszczyli się o wydanie w tym względzie mądrych i stosownych reguł w celu pokierowania godnym przygotowaniem i uporządkowanym przebiegiem uroczystego zebrania elektorów, którym – w przypadku wakatu Stolicy Apostolskiej – jest powierzony ważny i trudny obowiązek wyboru Biskupa Rzymskiego.

Jeśli dzisiaj i ja z kolei podejmuję ten problem, to nie ze względu na brak poszanowania dla tamtych norm, odnoszę się bowiem do nich z głębokim szacunkiem i w dużej części zamierzam je potwierdzić, przynajmniej co do ich istoty i fundamentalnych zasad, jakie nimi kierowały. Do ponownego zajęcia się tą sprawą skłania mnie świadomość zmienionej sytuacji, w jakiej żyje dzisiaj Kościół, a ponadto konieczność uwzględnienia generalnej rewizji prawa kanonicznego, pomyślnie doprowadzonej do końca przy aprobacie całego Episkopatu poprzez publikację i promulgację najpierw

---

¹ św. Ireneusz, *Adversus haereses*, III, 3, 2: SCh, 211, 33

² por. Konstytucja Apostolska *Vacante Sede Apostolica*, 25 grudnia 1904: *Pii X Pontificis Maximi Acta*, III (1908), 239-288

³ por. Motu proprio *Cum proxime*, 1 marca 1922: AAS 14 (1922), 145-146; Konstytucja Apostolska *Quae divinitus*, 25 marca 1935: AAS 27 (1935), 97-113

⁴ por. Konstytucja Apostolska *Vacantis Apostolicae Sedis*, 8 grudnia 1945: AAS 38 (1946), 65-99

⁵ por. Motu proprio *Summi Pontificis electio*, 5 września 1962: AAS 54 (1962), 632-640

⁶ por. Konstytucja Apostolska *Regimini Ecclesiae universae*, 15 sierpnia 1967: AAS 59 (1967), 885-928; Motu proprio *Ingravescentem aetatem*, 21 listopada 1970: AAS 62 (1970), 810-813; Konstytucja Apostolska *Romano Pontifici eligendo*, 1 października 1975: AAS 67 (1975), 609-645

Kodeksu Prawa Kanonicznego, a następnie Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich. W następstwie tej rewizji, zainspirowanej przez Sobór Watykański II, dokonałem reformy Kurii Rzymskiej poprzez Konstytucję apostolską *Pastor Bonus*⁷. Zresztą właśnie to, co jest zlecone przez kanon 335 Kodeksu Prawa Kanonicznego i ponownie postanowione w kanonie 47 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich, uzasadnia obowiązek wydawania i stałego dostosowywania specjalnych praw regulujących kanoniczne powierzenie Stolicy Rzymskiej, wakującej z jakiegokolwiek powodu.

W sformułowaniu nowych norm dołożyłem starań, przy uwzględnieniu wymogów naszych czasów, by nie odstąpić w istotny sposób od linii ustalonej przez mądrą i czcigodną tradycję, obowiązującą do dzisiaj.

Rzeczywiście, jako bezdyskusyjna jawi się zasada, że do Biskupów Rzymskich należy określenie – i dostosowanie do zmieniających się czasów – sposobu, w jaki powinno dokonać się wyznaczenie osoby powołanej do przyjęcia sukcesji Piotrowej na Stolicy Rzymskiej. Na pierwszym miejscu dotyczy to organu, któremu jest powierzony zadanie wyboru Biskupa Rzymskiego: na podstawie tysiącletniej praktyki usankcjonowanej przez określone normy kanoniczne, potwierdzone także w wyraźnym zaleceniu obowiązującego Kodeksu Prawa Kanonicznego (por. kan. 349), organem tym jest Kolegium Kardynałów Świętego Kościoła Rzymskiego. Choć prawdą jest, że zgodnie z nauką wiary władza Papieża pochodzi bezpośrednio od Chrystusa, którego jest On Zastępcą na ziemi⁸, to nie ulega również wątpliwości, że taka najwyższa władza w Kościele jest mu przyznawana „przez zgodny z prawem i zaakceptowany przez niego wybór wraz z konsekracją biskupią”⁹. Dlatego obowiązek spoczywający na organie wyznaczonym do dokonania takiego wyboru jest bardzo poważny. Także i normy regulujące jego działanie powinny być niezwykle precyzyjne i jasne, aby sam wybór dokonał się w sposób jak najbardziej godny i stosowny dla urzędu o najwyższej odpowiedzialności, jaki elekt z Boskiego nadania powinien przyjąć przez wyrażenie swojej zgody.

Potwierdzając zatem normę obowiązującego Kodeksu Prawa Kanonicznego (por. kan. 349), w którym odzwierciedla się już tysiącletnia praktyka Kościoła, jeszcze raz stwierdzam, że Kolegium wyborców Papieża składa się jedynie z Kardynałów Świętego Kościoła Rzymskiego. Wyrażają oni, jakby w przedziwnej syntezie, dwa aspekty, które charakteryzują postać i urząd Biskupa Rzymskiego: jest on Biskupem Rzymskim, ponieważ jest utożsamiony z osobą Biskupa Kościoła, który jest w Rzymie, a więc pozostaje w ścisłej relacji z duchowieństwem tego Miasta, reprezentowanym przez Kardynałów z tytułami prezbiterów i diakonów Rzymu oraz przez Kardynałów biskupów kościołów podmiejskich; jest Biskupem Kościoła powszechnego, ponieważ jest powołany do zastępowania w sposób widzialny Pasterza niewidzialnego, który prowadzi całą owczarnię na pastwiska życia wiecznego. Powszechność Kościoła jest więc dobrze przedstawiona w samym składzie Kolegium Kardynalskiego, obejmującym Purpuratów ze wszystkich kontynentów.

⁷ por. AAS 80 (1988), 841-912

⁸ por. Sobór Watykański I, Konstytucja dogmatyczna o Kościele Chrystusowym *Pastor aeternus*, III; Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 18

⁹ Kodeks Prawa Kanonicznego, kan. 332 § 1; por. Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich, kan. 44, § 1

W aktualnych uwarunkowaniach historycznych wymiar uniwersalny Kościoła wydaje się wystarczająco ukazany przez Kolegium stu dwudziestu Kardynałów wyborców, pochodzących ze wszystkich części świata i bardzo zróżnicowanych kultur. Potwierdzam zatem tę liczbę Kardynałów wyborców jako maksymalną, wyjaśniając równocześnie, że nie jest bynajmniej oznaką braku szacunku utrzymanie normy ustanowionej przez mojego poprzednika Pawła VI, według której w wyborze nie uczestniczą ci, którzy ukończyli w dniu rozpoczęcia wakatu Stolicy Apostolskiej osiemdziesiąty rok życia¹⁰. Racją takiej dyspozycji jest bowiem chęć nieobarczania tak czcigodnego wieku dodatkowym ciężarem, jakim jest odpowiedzialność za wybór tego, który będzie musiał kierować owczarnią Chrystusa w sposób odpowiadający wyzwaniom czasu. Nic jednak nie stoi na przeszkodzie, by Kardynałowie, którzy ukończyli osiemdziesiąty rok życia, uczestniczyli w zebraniach przygotowawczych do Konklawe zgodnie z tym, co niżej postanowiono. W szczególności oczekuje się od nich, by w czasie *Sede vacante*, a przede wszystkim podczas trwania wyboru Papieża, stawali się jakoby przewodnikami Ludu Bożego zgromadzonego w Bazylikach Patriarchalnych w Rzymie, jak również w kościołach innych diecezji rozproszonych po całym świecie, i wspomagali zadanie elektorów przez żarliwe modlitwy do Ducha Świętego, wypraszając dla nich światło konieczne, aby mogli dokonać wyboru, mając przed oczami tylko Boga i wyłącznie „zbawienie dusz, które zawsze winno być w Kościele najwyższym prawem”¹¹.

Chciałbym zwrócić szczególną uwagę na starożytną instytucję Konklawe – normy i praktyka w tym względzie zostały uświęcone i określone także w uroczystych postanowieniach wielu moich Poprzedników. Uważna analiza historyczna potwierdza nie tylko jakąś przypadkową celowość takiej instytucji, wynikającą z okoliczności, w jakich powstała i w jakich z czasem została określona odpowiednimi przepisami, ale ponadto jej stałą użyteczność służącą uporządkowanemu, szybkiemu i prawidłowemu przebiegowi samego wyboru, szczególnie w chwilach napięć i niepokoju.

Właśnie dlatego, choć jestem świadom opinii teologów i kanonistów różnych epok, którzy zgodnie uważają tę instytucję za niekonieczną ze swej natury do ważnego wyboru Biskupa Rzymskiego, niniejszą Konstytucją potwierdzam trwałość tej instytucji w jej istotnej strukturze, wprowadzając do niej jednak pewne modyfikacje, aby w ten sposób dostosować odnośne przepisy do dzisiejszych wymagań. Uznałem w szczególności za właściwe rozporządzić, by podczas trwania wyboru mieszkania Kardynałów elektorów i wszystkich osób współpracujących w regularnym przebiegu samego wyboru znajdowały się w odpowiednich pomieszczeniach Państwa Watykańskiego. Państwo to, chociaż niewielkie, jest w stanie zapewnić wewnątrz swoich murów – także dzięki niżej wskazanym odpowiednim przedsięwzięciom – odosobnienie i wynikające z niego skupienie, jakiego wymaga od elektorów akt tak istotny dla całego Kościoła.

Równocześnie ze względu na sakralność tego aktu jest rzeczą ważną, aby mógł on przebiegać w odpowiednim miejscu, gdzie, z jednej strony, czynności liturgiczne dobrze łączyłyby się z formalnościami prawnymi, a z drugiej strony, elektorzy mogliby lepiej przygotować się duchowo na

¹⁰ por. Motu proprio *Ingravescentem aetatem*, 21 listopada 1970, II, 2: AAS 62 (1970), 811; Konstytucja Apostolska *Romano Pontifici eligendo*, 1 października 1975, 33: AAS 67 (1975), 622

¹¹ Kodeks Prawa Kanonicznego, kan. 1752

przyjęcie wewnętrznych poruszeń Ducha Świętego: dlatego polecam, by wybory nadal odbywały się w Kaplicy Sykstyńskiej, gdzie wszystko sprzyja uświadomieniu sobie obecności Boga, przed którego obliczem pewnego dnia każdy będzie musiał stanąć na sąd.

Ponadto potwierdzam moją władzę apostolską obowiązkiem zachowania najściślejszej tajemnicy odnośnie do tego wszystkiego, co dotyczy bezpośrednio lub pośrednio samych czynności związanych z wyborem; także w tym względzie chciałem jednak uprościć i zredukować odpowiednie przepisy do tego, co istotne, by w ten sposób uniknąć zakłopotania i wątpliwości, a może i późniejszych problemów sumienia tych, którzy uczestniczyli w wyborze.

Uznałem na koniec, że należy ponownie przejrzeć samą formę wyboru, uwzględniając również w tym przypadku obecne wymagania kościelne i opinie panujące we współczesnym społeczeństwie. Uważałem za stosowne nie podtrzymywać praktyki wyboru przez aklamację *quasi ex inspiratione*, uznając ją za już nieadekwatną do wyrażenia opinii kolegium wyborczego, tak licznego i tak zróżnicowanego pod względem pochodzenia. Podobnie wydało mi się konieczne zaniechanie praktyki wyboru *per compromissum*, nie tylko dlatego, że jest trudna do zrealizowania, jak wykazała to wielość zawitych przepisów wydanych na ten temat w przeszłości, ale także dlatego, że powodowała ona w pewnym sensie zwolnienie z odpowiedzialności elektorów, którzy – w takim przypadku – nie byłoby powołani do osobistego oddania własnego głosu.

Po dojrzałej refleksji zdecydowałem więc, że jedyną formą, w której elektorzy mogą wyrazić swój głos w celu wybrania Biskupa Rzymskiego, jest tajne głosowanie realizowane według niżej wskazanych norm. Taka forma daje bowiem większe gwarancje jasności, jednoznaczności, prostoty, przejrzystości, a przede wszystkim skutecznego i konstruktywnego uczestniczenia wszystkich i poszczególnych Kardynałów, tworzących zgromadzenie wyborcze Następcy Piotra.

Dlatego też promulguję niniejszą Konstytucję apostolską, zawierającą normy, do których, gdy nastąpi wakaty Stolicy Rzymskiej z jakiegokolwiek powodu lub okoliczności, mają ściśle stosować się Kardynałowie posiadający prawo i obowiązek wyboru Następcy Piotra, widzialnej Głowy całego Kościoła i Sługi sług Bożych.

Część pierwsza

WAKAT STOLICY APOSTOLSKIEJ

Rozdział I

Uprawnienia Kolegium Kardynałów w czasie wakatu Stolicy Apostolskiej

1. W czasie wakatu Stolicy Apostolskiej Kolegium Kardynałów nie posiada żadnej władzy lub jurysdykcji w sprawach należących do Papieża za jego życia ani w wypełnianiu funkcji wynikających z jego urzędu; wszystkie te sprawy muszą być wyłącznie zarezerwowane dla przyszłego Papieża. Oświadczam więc, że jest nieważny i niebyły jakikolwiek akt władzy lub jurysdykcji, należący do

Biskupa Rzymskiego w czasie jego życia lub związany z wykonywaniem jego urzędu, jaki Kolegium Kardynałów uznałoby, że powinien być dokonany, chyba że mieści się w granicach wyraźnie przyznanych w niniejszej Konstytucji.

2. Podczas wakatu Stolicy Apostolskiej zarządzanie Kościołem należy do Kolegium Kardynałów, jednakże tylko w celu szybkiego załatwienia spraw zwyczajnych lub spraw, których załatwienia nie można odłożyć (por. nr 6), oraz w celu przygotowania wszystkiego, co jest konieczne do wyboru nowego Papieża. To zadanie musi być wypełnione w sposób i w granicach przewidzianych przez niniejszą Konstytucję: winny więc być absolutnie wykluczone sprawy, które – tak na podstawie prawa, jak i praktyki – albo podlegają tylko władzy samego Biskupa Rzymskiego, albo dotyczą przepisów odnoszących się do wyboru nowego Papieża według zaleceń zawartych w niniejszej Konstytucji.

3. Ustalam ponadto, że Kolegium Kardynalskie w żaden sposób nie może decydować o uprawnieniach Stolicy Apostolskiej i Kościoła Rzymskiego, a tym bardziej, bezpośrednio lub pośrednio dopuścić do umniejszenia któregoś z nich, nawet w celu doprowadzenia do zgody lub przeciwdziałania poczynaniom nastawionym przeciw tymże prawom po śmierci lub prawowitym zrzeczeniu się urzędu przez Papieża¹². Wszyscy Kardynałowie winni zatroszczyć się o ochronę tych praw.

4. Podczas wakatu Stolicy Apostolskiej prawa wydane przez Biskupów Rzymskich w żaden sposób nie mogą być poprawiane lub zmieniane ani nie można dodać albo ująć czegoś lub dyspensować chociażby od części z nich, przede wszystkim jeśli chodzi o przepisy dotyczące wyboru Papieża. Co więcej, jeśli ewentualnie zdarzyłoby się, że uczyniono lub usiłowano by coś uczynić przeciw temu przepisowi, moją najwyższą władzą deklaruję to za niebyłe i nieważne.

5. Jeśli pojawiłyby się wątpliwości co do przepisów zawartych w niniejszej Konstytucji lub co do sposobu ich realizacji, polecam w sposób formalny, by wszelka władza wydania decyzji w tym względzie spoczywała na Kolegium Kardynałów, któremu zatem udzielam władzy interpretowania punktów wątpliwych lub kontrowersyjnych, ustalając, że gdy należy podjąć decyzję co do tych lub innych podobnych kwestii, z wyjątkiem aktu wyboru, jest wystarczające, aby większość zgromadzonych Kardynałów opowiedziała się za taką samą opinią.

6. Podobnie, gdy zaistnieje jakiś problem, który według większości zebranych Kardynałów – nie może być odłożony na inny czas, niech Kolegium Kardynałów zdecyduje według zdania większości.

---

¹² por. Kodeks Prawa Kanonicznego, kan. 332, § 2; Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich, kan. 44, § 2

Rozdział II

Kongregacje Kardynałów w okresie przygotowania wyboru Papieża

7. W czasie *Sede vacante* będą miały miejsce dwojakiego rodzaju Kongregacje Kardynałów: ogólne, to znaczy całego Kolegium aż do rozpoczęcia wyboru, oraz partykularne. W Kongregacjach ogólnych winni uczestniczyć wszyscy Kardynałowie, którzy nie mają prawowitej przeszkody, gdy tylko zostaną poinformowani o wakacie Stolicy Apostolskiej. Kardynałom, którzy według normy nr 33 niniejszej Konstytucji nie posiadają prawa wyboru Papieża, przysługuje jednak prawo powstrzymania się, jeśli tak zdecydują, od uczestnictwa w Kongregacjach ogólnych.

W skład Kongregacji partykularnej wchodzi: Kardynał Kamerling Świętego Kościoła Rzymskiego i trzech Kardynałów, po jednym z każdego stopnia, wylosowanych spośród Kardynałów elektorów przybyłych już do Rzymu. Urząd tych trzech Kardynałów, nazywanych Asystentami, ustaje po trzech dniach, a ich miejsce zajmują, zawsze przez losowanie, inni Kardynałowie na ten sam okres, także po rozpoczęciu wyboru.

W okresie wyboru najważniejsze kwestie, jeśli zajdzie konieczność, podejmowane są przez zebranie Kardynałów elektorów, podczas gdy sprawy zwyczajne są załatwiane przez Kongregację partykularną Kardynałów. W czasie Kongregacji ogólnych i partykularnych, w okresie *Sede vacante*, Kardynałowie winni nosić zwyczajną, oblamowaną czarną sutannę i czerwony pas, piuskę, krzyż i pierścień.

8. Podczas Kongregacji partykularnych winny być podejmowane jedynie sprawy o mniejszym znaczeniu, jakie pojawiają się z dnia na dzień lub w danej chwili. Jeśli jednak zaistniałyby sprawy ważniejsze lub zasługujące na głębsze przeanalizowanie, powinny zostać przedłożone Kongregacji ogólnej. Ponadto, to co zostało zdecydowane, rozwiązane lub odrzucone na jednej Kongregacji partykularnej, nie może być odwołane, zmienione lub dopuszczone na drugiej; prawo do tego należy tylko do Kongregacji ogólnej i przy większości głosów.

9. Kongregacje ogólne Kardynałów będą miały miejsce w Watykańskim Pałacu Apostolskim lub, jeśli będą tego wymagały okoliczności, w innym odpowiedniejszym miejscu według oceny samych Kardynałów. Przewodniczy im Dziekan Kolegium, a w razie jego nieobecności lub w przypadku prawnie uzasadnionej przeszkody, Subdziekan. Jeśli jeden z nich lub obydwaj nie posiadaliby już, zgodnie z normą nr 33 niniejszej Konstytucji, prawa wyboru Papieża, zebraniu Kardynałów wyborców będzie przewodniczył najstarszy Kardynał elektor, według zwyczajnego porządku pierwszeństwa.

10. Głos w Kongregacjach Kardynałów, jeśli chodzi o sprawy o większym znaczeniu, nie powinien być dany ustnie, ale przekazany w formie tajnej.

11. Kongregacje ogólne, które poprzedzają początek wyboru, nazywane dlatego „przygotowawczymi”, powinny odbywać się codziennie, począwszy od dnia, który będzie ustalony przez Kamerlinga Świętego Kościoła Rzymskiego i przez pierwszego Kardynała z każdego stopnia wśród elektorów, także w dniach, kiedy odbywają się ceremonie pogrzebu zmarłego Papieża. Kongregacje te winny się odbywać, aby umożliwić Kardynałowi Kamerlingowi wysłuchanie opinii Kolegium i przekazanie mu wiadomości uznanych za konieczne lub właściwe; a ponadto, by pozwolić poszczególnym Kardynałom wyrazić zdanie na temat nasuwających się problemów, prosić o wyjaśnienia w przypadkach wątpliwości oraz podać propozycje.

12. Na pierwszych Kongregacjach ogólnych należy postarać się, by Kardynałowie mieli do dyspozycji egzemplarz niniejszej Konstytucji, a równocześnie by mogli ewentualnie stawiać pytania dotyczące znaczenia i wykonania ustalonych tam norm. Wypada ponadto, by odczytano część niniejszej Konstytucji dotyczącą wakatu Stolicy Apostolskiej. W tym samym czasie wszyscy obecni Kardynałowie mają złożyć przysięgę na zachowanie zawartych w Konstytucji przepisów oraz na dotrzymanie tajemnicy. Taka przysięga – a mają ją złożyć także Kardynałowie, którzy uczestniczą w tych Kongregacjach, przybywszy z opóźnieniem – powinna być odczytana przez Kardynała Dziekana lub ewentualnie przez innego przewodniczącego Kolegium, zgodnie z normą ustaloną w nr 9 niniejszej Konstytucji, w obecności innych Kardynałów według następującej formuły:

My, Kardynałowie Świętego Kościoła Rzymskiego, stopnia biskupiego, prezbiterkiego i diakońskiego, przyrzekamy, zobowiązujemy się i przysięgamy, wszyscy i każdy z osobna, ściśle i wiernie zachować wszystkie normy, zawarte w Konstytucji Apostolskiej *Universi Dominici gregis* papieża Jana Pawła II, i skrupulatnie dochować tajemnicy o tym wszystkim, co w jakikolwiek sposób miałoby związek z wyborem Biskupa Rzymskiego lub co ze swej natury, w czasie wakatu Stolicy Apostolskiej, wymagałoby takiej tajemnicy.

Potem każdy Kardynał powie:

I ja, N. Kardynał N., przyrzekam, zobowiązuję się i przysięgam.

A kładąc rękę na Ewangelii doda:

Tak mi dopomóż, Panie Boże i te Święte Ewangelie, których ręką moją dotykam.

13. Na jednej z najbliższych Kongregacji Kardynałowie powinni na podstawie wcześniej ustalonego porządku dnia podjąć najpilniejsze decyzje, aby zapoczątkować przeprowadzenie wyboru, to znaczy:

a) ustalić dzień, godzinę i sposób przeniesienia zwłok zmarłego Papieża do Bazyliki Watykańskiej dla oddania czci przez wiernych;

b) zdecydować o tym wszystkim, co konieczne dla ceremonii pogrzebowych zmarłego Papieża, które powinny być celebrowane przez dziewięć kolejnych dni, oraz ustalić ich początek w taki sposób, by złożenie do grobu odbyło się między czwartym a szóstym dniem po śmierci, chyba żeby zaistniały inne szczególne racje;

c) zadbać, aby Komisja, którą tworzą Kardynał Kamerling i Kardynałowie pełniący dotąd funkcje Sekretarza Stanu i Przewodniczącego Papieskiej Komisji ds. Państwa Watykańskiego, przygotowała na czas zarówno pomieszczenia w *Domus Sanctae Marthae* dla dogodnego zamieszkania Kardynałów elektorów, jak i mieszkania dla osób wymienionych w nr 46 tej Konstytucji, i aby równocześnie zatroszczyła się o wszystko, co jest niezbędne do przysposobienia Kaplicy Sykstyńskiej, by czynności związane z wyborem mogły przebiegać sprawnie, w sposób uporządkowany i z największą dyskrecją, zgodnie z tym, co jest przewidziane i ustalone w niniejszej Konstytucji;

d) powierzyć dwom duchownym odznaczającym się wiedzą, mądrością i autorytetem moralnym zadanie przeprowadzenia dla Kardynałów dwóch rozważań dotyczących problemów Kościoła w tej wyjątkowej chwili i trafnego wyboru nowego Papieża; w tym samym czasie, zachowując to, co postanowione w nr 52 niniejszej Konstytucji, winni zatroszczyć się o ustalenie dnia i godziny przeprowadzenia pierwszego ze wspomnianych rozważań;

e) zaaprobować – na wniosek Administracji Stolicy Apostolskiej lub, według kompetencji, Gubernatoratu Państwa Watykańskiego – wydatki wynikłe w okresie od śmierci Papieża aż do wyboru Następcy;

f) przeczytać dokumenty, jeżeli by takie były, zostawione przez zmarłego Papieża dla Kolegium Kardynałów;

g) zatroszczyć się o anulowanie Pierścienia Rybaka i ołowianej pieczęci, z jakimi są wysyłane Listy Apostolskie;

h) przydzielić przez losowanie pokoje Kardynałom elektorom;

i) ustalić dzień i godzinę rozpoczęcia głosowania.

Rozdział III

O niektórych urządach w okresie wakatu Stolicy Apostolskiej

14. Zgodnie z art. 6 Konstytucji apostolskiej *Pastor Bonus*¹³, z chwilą śmierci Papieża wszyscy Kierownicy Dykasterii Kurii Rzymskiej, tak Kardynał Sekretarz Stanu, jak i Kardynałowie Prefekci, Arcybiskupi Przewodniczący, jak również członkowie tych Dykasterii, przestają wypełniać swe urzędy. Wyjątek stanowi Kamerling Świętego Kościoła Rzymskiego i Penitencjarz Większy, którzy nadal załatwiają sprawy zwyczajne, przedkładając Kolegium Kardynałów to, co powinno być przedłożone Papieżowi.

---

¹³ por. AAS 80 (1988), 860

W ten sam sposób, zgodnie z Konstytucją apostolską *Vicariae potestatis* (nr 2, § 1)¹⁴, Kardynał Wikariusz Generalny dla Diecezji Rzymskiej nie przestaje wykonywać swego urzędu w czasie wakatu Stolicy Apostolskiej oraz nie przestaje sprawować swej jurysdykcji Kardynał Archidiacon Bazyliki Watykańskiej i Wikariusz Generalny Państwa Watykańskiego.

15. Jeśli w chwili śmierci Papieża lub przed wyborem Następcy wakowałby urząd Kamerling Świętego Kościoła Rzymskiego lub Penitencjarza Większego, Kolegium Kardynałów winno wybrać jak najszybciej Kardynała lub, jeśli zachodzi potrzeba, Kardynałów, którzy podejmą ich zadanie aż do wyboru nowego Papieża. W każdym z tych poszczególnych przypadków wybór następuje za pośrednictwem tajnego głosowania wszystkich obecnych Kardynałów elektorów, poprzez kartki rozdzielone i zebrane przez Ceremoniarzy, a potem otwarte w obecności Kamerling i trzech Kardynałów Asystentów, gdy chodzi o wybór Penitencjarza Większego, lub w obecności wspomnianych wyżej trzech Kardynałów i Sekretarza Kolegium Kardynałów, jeśli musiałby być wybrany Kamerling. Będzie uważany za wybranego i będzie posiadał *ipso facto* wszystkie władze związane z przysługującą mu funkcją ten, kto otrzyma większość głosów. W przypadku równości głosów zostanie wyznaczony Kardynał, który należy do wyższego stopnia, a w razie równego stopnia – kto został wcześniej kreowany Kardynałem. Dopóki nie zostanie wybrany Kamerling, jego funkcje wypełnia Dziekan Kolegium, a w przypadku jego nieobecności lub prawomocnej przeszkody, Subdziekan albo najstarszy Kardynał według zwyczajnego porządku pierwszeństwa, zgodnie z nr 9 niniejszej Konstytucji, który może bezzwłocznie podjąć decyzje, jakich wymagają okoliczności.

16. Jeśli natomiast w okresie *Sede vacante* zabrakłoby Wikariusza Generalnego dla Diecezji Rzymskiej, pełniący wówczas obowiązki jego Zastępcy (*Vices Gerens*) będzie sprawował także właściwy urząd Kardynała Wikariusza, poza jurysdykcją zwyczajną zastępczą, która jemu przysługuje¹⁵. Gdyby zabrakło również Zastępcy Wikariusza Generalnego, jego funkcję będzie pełnił Biskup Pomocniczy pierwszy nominacją.

17. Bezpośrednio po otrzymaniu wiadomości o śmierci Papieża Kamerling Świętego Kościoła Rzymskiego winien stwierdzić oficjalnie fakt śmierci Papieża w obecności Mistrza Papieskich Ceremonii Liturgicznych, Prałatów oraz Sekretarza i Kanclerza Kamery Apostolskiej i sporządzić dokument lub autentyczny akt zgonu; Kardynał Kamerling powinien ponadto położyć pieczęcie na pracownię i pokój Papieża, polecając, aby personel mieszkający w apartamencie prywatnym mógł tam pozostać aż do zakończenia ceremonii pogrzebowych Papieża, po czym cały apartament papieski będzie opieczętowany; o zgonie Papieża ma on również powiadomić Kardynała Wikariusza Rzymu, który specjalnym komunikatem przekaże tę wiadomość Ludowi rzymskiemu, a także Kardynała Archiprezbitera Bazyliki Watykańskiej; Kardynał Kamerling ma objąć w posiadanie Watykański Pałac Apostolski i, osobiście lub za pośrednictwem swojego delegata, Pałac na Lateranie i w Castel

¹⁴ por. AAS 69 (1977), 9-10

¹⁵ por. Konstytucja Apostolska *Vicariae potestatis*, 6 stycznia 1977, 2, § 4: AAS 69 (1977), 10

Gandolfo, oraz pełnić nad nimi nadzór i zarząd; ustalić, po wysłuchaniu opinii Kardynałów stojących na czele trzech stopni, wszystkie sprawy związane z pogrzebem Papieża, o ile za życia nie wyraził on swojej woli w tym względzie; zadbać w imieniu i za zgodą Kolegium Kardynałów o to wszystko, na co będą wskazywały okoliczności, w celu obrony praw Stolicy Apostolskiej i dla jej właściwej administracji. Jest bowiem zadaniem Kamerling Świętego Kościoła Rzymskiego w okresie *Sede vacante* zatroszczyć się o dobra i prawa doczesne Stolicy Świętej i o ich administrację, przy pomocy trzech Kardynałów Asystentów, uwzględniając – dla kwestii mniej ważnych jednorazowe, a dla kwestii poważniejszych każdorazowe – głosowanie Kolegium Kardynałów.

18. Kardynał Penitencjarz Większy i jego urzędnicy podczas *Sede vacante* będą mogli wypełniać to, co zostało ustalone przez mojego Poprzednika Papieża Piusa XI w Konstytucji apostolskiej *Quae divinitus* z 25 marca 1935 r.¹⁶, i przeze mnie w Konstytucji apostolskiej *Pastor Bonus*¹⁷.

19. Dziekan Kolegium Kardynałów natomiast, gdy tylko Kardynał Kamerling lub Prefekt Domu Papieskiego poinformuje go o śmierci Papieża, ma obowiązek powiadomić o tym wszystkich Kardynałów, zwołując ich na Kongregację Kolegium. Poinformuje równocześnie o śmierci Papieża Korpus Dyplomatyczny akredytowany przy Stolicy Apostolskiej i najwyższe Władze odpowiednich państw.

20. Podczas wakatu Stolicy Apostolskiej Substytut Sekretariatu Stanu, jak również Sekretarz ds. relacji z Państwami oraz Sekretarze Dykasterii Kurii Rzymskiej nadal kierują swymi Urzędami i odpowiadają za nie przed Kolegium Kardynałów.

21. W ten sam sposób nie ustaje urząd i władza Legatów papieskich.

22. Także Jałmużnik Jego Świętobliwości kontynuuje pełnienie dzieł dobroczynnych według takich samych kryteriów, jakie były stosowane za życia Papieża, oraz pozostaje do dyspozycji Kolegium Kardynałów aż do wyboru nowego Papieża.

23. Podczas *Sede vacante* wszelka władza cywilna Papieża dotycząca zarządu Państwem Watykańskim spoczywa na Kolegium Kardynałów, które nie będzie mogło jednak wydawać dekretów, chyba że w przypadku naglącej potrzeby i tylko na czas wakatu Stolicy Świętej. Takie dekrety będą ważne w przyszłości tylko jeśli zostaną potwierdzone przez nowego Papieża.

---

¹⁶ por. nr 12: AAS 27 (1935), 112-113

¹⁷ por. art. 117: AAS 80 (1988), 905

Rozdział IV

Uprawnienia Dykasterii Kurii Rzymskiej podczas wakatu Stolicy Apostolskiej

24. W okresie *Sede vacante* Dykasterie Kurii Rzymskiej, z wyjątkiem tych, o których mowa w nr 26 niniejszej Konstytucji, nie mają żadnej władzy w tych sprawach, których – *Sede plena* – nie mogą podejmować lub wypełniać inaczej, jak tylko *facto verbo cum SS.mo*, czyli *ex Audientia SS.mi*, lub *vigore specialium et extraordinarium facultatum*, jakich Papież zwykł udzielać Prefektom, Przewodniczącym i Sekretarzom tychże Dykasterii.

25. Nie ustają natomiast wraz ze śmiercią Papieża władze zwyczajne właściwe każdej Dykasterii; ustalają jednak, by Dykasterie korzystały z nich tylko w rozwiązywaniu spraw o mniejszym znaczeniu, podczas gdy kwestie poważniejsze lub kontrowersyjne, jeśli mogą być odłożone, powinny być w sposób wyłączny zarezerwowane dla przyszłego Papieża; jeśli nie dopuszczają odroczenia (jak, między innymi, przypadki *in articulo mortis* dla dyspens, których zazwyczaj udziela Papież), będą mogły być powierzone przez Kolegium Kardynałów temu Kardynałowi, który był Prefektem aż do śmierci Papieża, lub Arcybiskupowi pełniącemu do tego czasu obowiązki Przewodniczącego oraz innym Kardynałom tej Dykasterii, której ich zbadanie prawdopodobnie powierzyłby zmarły Papież. W takich okolicznościach będą oni mogli podejmować decyzję *per modum provisionis* o tym, co będą uważali za bardziej właściwe i korzystne dla strzeżenia i obrony praw i tradycji kościelnych, aż do czasu, gdy zostanie wybrany Papież.

26. Najwyższy Trybunał Sygnatury Apostolskiej i Trybunał Roty Rzymskiej podczas wakatu Stolicy Świętej kontynuują prowadzenie spraw według swych własnych norm, zachowując przepisy, o których mowa w art. 18 (akapit 1 i 3) Konstytucji apostolskiej *Pastor Bonus*¹⁸.

Rozdział V

Pogrzeb Biskupa Rzymskiego

27. Po śmierci Biskupa Rzymskiego Kardynałowie odprawią nabożeństwa żałobne za spokój jego duszy przez dziewięć kolejnych dni, trzymając się wiernie norm *Ordo exsequiarum Romani Pontificis*, jak również *Ordo rituum conclavis*.

28. Jeśli złożenie do grobu ma miejsce w Bazylice Watykańskiej, zostanie sporządzony przez Notariusza Kapituły tejże Bazyliki lub Kanonika Archiwistę odpowiedni dokument, stwierdzający autentyczność tego aktu. Następnie delegat Kardynała Kamerling i delegat Prefekta Domu Papieskiego sporządzą oddzielnie dokumenty potwierdzające wiarygodność dokonanego złożenia do grobu; pierwszy w obecności członków Kamery Apostolskiej, drugi w obecności Prefekta Domu Papieskiego.

---

¹⁸ por. AAS 80 (1988), 864

29. Jeśli śmierć Papieża nastąpiłaby poza Rzymem, do Kolegium Kardynałów należy podjęcie decyzji odnośnie wszystkiego, co konieczne dla godnego i uroczystego przeniesienia zwłok do Bazyliki św. Piotra w Watykanie.

30. Nikomu nie wolno fotografować czy filmować Papieża zarówno chorego w łóżku, jak zmarłego, ani nagrywać przy pomocy jakiegokolwiek urządzenia jego słów, aby je potem odtworzyć. Jeśli ktoś, po śmierci Papieża, chciałby fotografować go w celach dokumentacyjnych, musi poprosić o zgodę Kardynała Kamerling Świętego Kościoła Rzymskiego, który może pozwolić jedynie na wykonanie fotografii Papieża ubranego już w szaty pontyfikalne.

31. Po pogrzebie Papieża i w czasie wyboru Następcy żadne z pomieszczeń prywatnego apartamentu Papieża nie może być zamieszkane.

32. Jeśli zmarły Papież rozporządził w testamencie swoimi rzeczami, zostawiając listy i dokumenty prywatne, oraz wyznaczył wykonawcę swego testamentu, to na nim spoczywa ustalenie i wypełnienie, według zlecenia otrzymanego od testatora, tego, co dotyczy dóbr prywatnych i pism zmarłego Papieża. Taki wykonawca zda sprawę z tego, co uczynił, jedynie nowemu Papieżowi.

Część druga

WYBÓR BISKUPA RZYMSKIEGO

Rozdział I

Elektorzy Biskupa Rzymskiego

33. Prawo wyboru Biskupa Rzymskiego przysługuje jedynie Kardynałom Świętego Kościoła Rzymskiego, z wyjątkiem tych, którzy przed dniem śmierci Papieża lub dniem, w którym nastąpił wakat Stolicy Apostolskiej, ukończyli już osiemdziesiąty rok życia. Maksymalna liczba Kardynałów wyborców nie powinna przekroczyć stu dwudziestu. Jest absolutnie wykluczone prawo wyboru czynnego z tytułu posiadania jakiejkolwiek innej godności kościelnej, podobnie jak wykluczona jest interwencja władzy świeckiej jakiegokolwiek stopnia lub porządku.

34. W przypadku gdyby wakat Stolicy Apostolskiej nastąpił w czasie trwania Soboru Powszechnego lub Synodu Biskupów, które odbywałyby się czy to w Rzymie, czy w jakimkolwiek innym miejscu na świecie, wybór nowego Papieża powinien być dokonany jedynie i wyłącznie przez Kardynałów elektorów, wskazanych w numerze poprzednim, a nie przez tenże Sobór lub Synod Biskupów. Dlatego oświadczam, że są niebyłe i nieważne działania, które w jakimkolwiek sposób

zmierzałyby nierozważnie do modyfikacji norm dotyczących wyboru lub kolegium elektorów. Co więcej, potwierdzając w tym względzie kan. 340 oraz kan. 347, § 2 Kodeksu Prawa Kanonicznego i kan. 53 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich, sam Sobór lub Synod Biskupów, na jakimkolwiek etapie by się znajdowały, powinny uznać się natychmiast za zawieszony *ipso iure*, skoro tylko otrzymają wiadomość o wakacie Stolicy Apostolskiej. Muszą przeto niezwłocznie przerwać jakiekolwiek zebranie, zgromadzenie lub sesję, oraz zaprzestać opracowywania lub przygotowania jakiegokolwiek dekretu lub kanonu, czy też ogłoszenia tych, które już zostały zatwierdzone, pod sankcją ich nieważności; ani Sobór, ani Synod nie będą mogły być kontynuowane z żadnego powodu, chociażby bardzo poważnego i godnego szczególnej uwagi, aż do chwili, gdy nowy Papież kanonicznie wybrany nie zarządzi, aby zostały one podjęte lub kontynuowane.

35. Żaden Kardynał elektor nie może być z jakiegokolwiek powodu ani pod żadnym pretekstem wykluczony z wyboru tak czynnego, jak biernego, z zachowaniem tego, co postanowiono w nr 40 niniejszej Konstytucji.

36. Kardynał Świętego Kościoła Rzymskiego, który został kreowany i ogłoszony na Konsystorzu, ma tym samym prawo wyboru Biskupa Rzymskiego, zgodnie z tym, co postanowione w nr 33 niniejszej Konstytucji, nawet jeżeli jeszcze nie został mu nałożony biret ani przekazany pierścień, ani też nie złożył on przysięgi. Nie mają natomiast tego prawa Kardynałowie kanonicznie usunięci lub którzy zrezygnowali za zgodą Biskupa Rzymskiego z godności kardynalskiej. Co więcej, w okresie *Sede vacante* Kolegium Kardynałów nie może ich na nowo przyjąć lub przywrócić do tej godności.

37. Ustalam ponadto, że – od chwili, gdy Stolica Apostolska jest zgodnie z prawem wakująca – obecni Kardynałowie elektorzy powinni poczekać piętnaście pełnych dni na nieobecnych Kardynałach; pozostawiam jednak Kolegium Kardynałów prawo odłożenia, jeśli są poważne motywy, początku wyboru na kilka dalszych dni. Ale po upływie maksymalnie dwudziestu dni od rozpoczęcia wakatu Stolicy Apostolskiej wszyscy obecni Kardynałowie elektorzy są zobowiązani przystąpić do wyboru.

38. Wszyscy Kardynałowie elektorzy, zwołani przez Dziekana lub przez innego Kardynała w jego imieniu w celu wyboru nowego Papieża, są zobowiązani na mocy świętego posłuszeństwa do podporządkowania się ogłoszeniu o zwołaniu i do udania się na miejsce w tym celu wyznaczone, o ile nie wstrzyma ich choroba lub inna poważna przeszkoda uznana za słuszną przez Kolegium Kardynałów.

39. Jeśliby jednak jacyś kardynałowie elektorzy przybyli *re integra*, to znaczy przed dokonaniem wyboru Pasterza Kościoła, będą oni dopuszczeni do prac związanych z wyborem w takim punkcie, w jakim one się znajdują.

40. W przypadku gdyby jakiś Kardynał mający prawo głosu odmówił przybycia do Państwa Watykańskiego, by uczestniczyć w pracach związanych z wyborem, lub później po ich rozpoczęciu odmówiłby pozostania, by wypełnić swój obowiązek, bez oczywistej przyczyny, jaką jest choroba uznana pod przysięgą przez lekarzy i potwierdzona przez większość elektorów, inni przystąpią w sposób wolny do czynności wyboru, nie oczekując na niego ani nie dopuszczając go na nowo do tegoż głosowania. Jeśli natomiast jakiś Kardynał elektor byłby zmuszony do opuszczenia Państwa Watykańskiego z powodu nagłej choroby, można kontynuować wybory także nie prosząc o jego głos; gdy jednak po wyzdrowieniu lub wcześniej zechce on przybyć ponownie do wspomnianego miejsca wyboru, powinien być tam na nowo dopuszczony.

Jeśli ponadto jakiś Kardynał elektor opuszcza Państwo Watykańskie z jakiegoś poważnego powodu, uznanego przez większość elektorów, może tam powrócić, by wziąć na nowo udział w wyborze.

Rozdział II

Miejsce wyboru i osoby tam dopuszczone z racji swojego urzędu

41. Konklawe wybierające Biskupa Rzymskiego winno odbywać się w granicach terytorium Państwa Watykańskiego, w określonych sektorach i budynkach zamkniętych dla osób postronnych i w takich warunkach, aby zagwarantować odpowiednie mieszkanie i pobyt dla Kardynałów elektorów oraz dla tych, którzy z uprawnionego tytułu są powołani do współpracy w prawidłowym przebiegu samego wyboru.

42. W chwili ustalonej na rozpoczęcie czynności wyboru Papieża wszyscy Kardynałowie elektorzy winni otrzymać i zająć odpowiednie mieszkanie w tak zwanym *Domus Sanctae Marthae* zbudowanym ostatnio w Watykanie.

Jeśli racje zdrowotne, potwierdzone uprzednio przez odpowiednią Kongregację Kardynałów, wymagają, by jakiś Kardynał elektor miał ze sobą pielęgniarszą także w okresie wyboru, trzeba będzie zatroszczyć się, aby również on miał zapewnione odpowiednie mieszkanie.

43. Od chwili ustalenia początku czynności wyborczych aż do publicznego ogłoszenia dokonanego wyboru Papieża lub do chwili, o której zdecyduje nowy Papież, pomieszczenia *Domus Sanctae Marthae*, jak również – i to w sposób szczególny – Kaplica Sykstyńska oraz miejsca przeznaczone na celebracje liturgiczne, winny być zamknięte dla osób nie upoważnionych i pozostawać pod władzą Kardynała Kamerling przy zewnętrznej współpracy Substytutu Sekretariatu Stanu, zgodnie z tym, co jest ustalone w następujących numerach.

Całe terytorium Państwa Watykańskiego, a także zwyczajna działalność Urzędów mających siedzibę w jego granicach winny być zarządzane – w okresie, o którym mowa – w taki sposób, by zapewnić tajność i swobodny przebieg wszystkich czynności związanych z wyborem Papieża. Należy w

szczegółności dopilnować, aby nikt nie zbliżał się do Kardynałów elektorów, podczas gdy będą przewożeni z *Domus Sanctae Marthae* do Watykańskiego Pałacu Apostolskiego.

44. Kardynałowie elektorzy od początku czynności wyborczych aż do chwili, kiedy nastąpi wybór i zostanie publicznie ogłoszony, winni powstrzymać się od prowadzenia korespondencji listownej, telefonicznej lub komunikowania się przy pomocy innych środków z osobami nie związanymi ze środowiskiem, w którym dokonuje się wybór, z wyjątkiem przypadku uzasadnionej i pilnej konieczności, odpowiednio uznanej przez Kongregację partykularną, o której mowa w nr 7. Do tej samej Kongregacji należy uznanie konieczności i niezbędności utrzymywania kontaktu z odpowiednimi urzędami przez Kardynała Penitencjarza Większego, Wikariusza Generalnego dla Diecezji Rzymskiej i Archidiecezji Bazyliki Watykańskiej.

45. Wszystkim tym, którzy nie zostali wymienieni w następnym numerze, chociaż są ze słusznego powodu obecni w Państwie Watykańskim, jak przewidziano w nr 43 niniejszej Konstytucji, i którzy spotkaliby się przypadkowo z którymś z Kardynałów elektorów w czasie wyboru, absolutnie zabrania się podejmowania z nimi rozmowy w jakiegokolwiek formie, przy pomocy jakiegokolwiek środka i z jakiegokolwiek powodu.

46. Aby odpowiedzieć na osobiste i urzędowe potrzeby związane z przebiegiem wyboru, winni być do dyspozycji, a więc i odpowiednio zakwaterowani w przystosowanych mieszkaniach, w granicach, o których mowa w nr 43 niniejszej Konstytucji: Sekretarz Kolegium Kardynalskiego, który pełni obowiązki Sekretarza zebrania wyborczego; Mistrz Papieskich Ceremonii Liturgicznych z dwoma Ceremoniarzami i dwoma zakonnikami, pracownikami Zakrystii Papieskiej; duchowny wybrany przez Kardynała Dziekana lub przez Kardynała, który pełni jego funkcję, aby pomagał mu w wykonywaniu urzędu.

Winno ponadto być do dyspozycji kilku zakonników-sповідników, władających różnymi językami, jak również dwaj lekarze w przypadku ewentualnej nagłej potrzeby.

W stosownym czasie trzeba będzie zadbać, aby była do dyspozycji także odpowiednia liczba osób, zajmujących się przygotowaniem posiłków i robieniem porządków.

Wszystkie osoby tu wskazane winny otrzymać uprzednie zatwierdzenie Kardynała Kamerlinga i trzech Asystentów.

47. Wszystkie osoby wymienione w nr 46 niniejszej Konstytucji, które z jakiegokolwiek powodu i w jakimkolwiek czasie dowiedziałyby się od kogokolwiek o tym, co bezpośrednio lub pośrednio dotyczy właściwych aktów wyboru, a w sposób szczególny o tym, co odnosi się do obliczania głosów w samym wyborze, są zobowiązane do ścisłej tajemnicy wobec jakiegokolwiek osoby spoza Kolegium Kardynałów elektorów: w związku z tym przed przystąpieniem do czynności wyboru będą musiały złożyć przysięgę w sposób i według formuły wskazanej w następnym numerze.

48. Osoby wymienione w nr 46 niniejszej Konstytucji, odpowiednio pouczone o znaczeniu i zasięgu przysięgi, jaką należy złożyć przed rozpoczęciem czynności wyboru wobec Kardynała Kamerling lub innego Kardynała przez niego delegowanego i w obecności dwóch Ceremoniarzy, winny w odpowiednim czasie wypowiedzieć i podpisać przysięgę według następującej formuły:

Ja, N.N., przyrzekam i przysięgam dochować całkowitej tajemnicy wobec kogokolwiek, kto nie należy do Kolegium Kardynałów elektorów, i to na zamsze, o ile nie otrzymam specjalnego upoważnienia danego wyraźnie przez nowo wybranego Papieża albo jego Następców, odnośnie tego wszystkiego, co dotyczy bezpośrednio lub pośrednio głosowań i obliczeń głosów przy wyborze Papieża.

Równocześnie przyrzekam i przysięgam powstrzymać się od wykorzystania jakiegokolwiek aparatu nagrywającego, słuchowego lub wizyjnego odnośnie do tego, co w okresie wyboru dokonuje się w granicach Państwa Watykańskiego, a szczególnie tego co bezpośrednio lub pośrednio w jakikolwiek sposób łączy się z czynnościami związanymi z tymże wyborem. Oświadczam, że tę przysięgę składam świadomy, że jej złamanie spowoduje w stosunku do mnie te sankcje duchowe i kanoniczne, jakie przyszły Papież zdecyduje zastosować (por. kan. 1399 KPK).

Tak mi dopomóż, Panie Boże i te Święte Ewangelie, których ręką moją dotykam.

Rozdział III

Początek czynności związanych z wyborem

49. Po zakończeniu przepisanych rytuałem obrzędów pogrzebu Papieża oraz po przygotowaniu tego, co jest konieczne do prawidłowego przebiegu wyboru, w ustalonym dniu – a więc piętnastego dnia od śmierci Papieża lub według tego, co zostało przewidziane w nr 37 niniejszej Konstytucji, nie później niż dwudziestego dnia – Kardynałowie elektorzy zbiorą się w Bazylice św. Piotra w Watykanie lub gdzie indziej według potrzeby i konieczności czasu i miejsca, by uczestniczyć w uroczystej celebracji Mszy świętej wotywniej *pro eligendo Papa*¹⁹. Powinna ona być sprawowana w miarę możliwości w godzinach porannych, tak by po południu mogły odbyć się wszystkie czynności wskazane w następnych numerach niniejszej Konstytucji.

50. Z Kaplicy Paulińskiej Pałacu Apostolskiego, gdzie zbiorą się po południu o odpowiedniej godzinie, Kardynałowie elektorzy w stroju chórowym przejdą w uroczystej procesji, wzywając śpiewem *Veni Creator* pomocy Ducha Świętego, do Kaplicy Sykstyńskiej Pałacu Apostolskiego, miejsca i siedziby wyboru.

51. Zachowując istotne elementy Konklawe, ale modyfikując niektóre elementy drugorzędne, które na skutek zmian okoliczności straciły już znaczenie, niniejszą Konstytucją ustalam i polecam, by wszystkie czynności związane z wyborem Papieża – według tego, co jest zalecane w następnych

---

¹⁹ *Missale Romanum*, nr 4, s. 795

numerach – odbywały się wyłącznie w Kaplicy zwanej Sykstyńską Watykańskiego Pałacu Apostolskiego, która zatem pozostaje miejscem absolutnie zamkniętym aż do dokonania wyboru, w taki sposób, aby była zapewniona całkowita tajemnica obejmująca to wszystko, co będzie tam uczynione albo powiedziane bezpośrednio lub pośrednio odnośnie do wyboru Papieża.

Kolegium Kardynalskie, działające pod władzą i odpowiedzialnością Kamerling wspomaganego przez Kongregację partykularną, o której mowa w nr 7 niniejszej Konstytucji, zatroszczy się, by wewnątrz wspomnianej Kaplicy i w przylegających do niej pomieszczeniach wszystko zostało wcześniej przygotowane, także z pomocą zewnętrzną Substytutu Sekretariatu Stanu, tak aby został zapewniony prawidłowy wybór i jego tajność.

W szczególny sposób trzeba będzie dokonać dokładnej i surowej kontroli, także z pomocą osób wiarygodnych i o sprawdzonej biegłości technicznej, by we wspomnianych pomieszczeniach nie zostały skrycie zainstalowane urządzenia audiowizualne w celu odtwarzania i przekazywania wiadomości na zewnątrz.

52. Kardynałowie elektorzy po przybyciu do Kaplicy Sykstyńskiej, zgodnie z tym, co zostało postanowione w nr 50, jeszcze w obecności tych, którzy uczestniczyli w uroczystym orszaku, złożą przysięgę, wypowiadając formułę wskazaną w następnym numerze.

Formułę przeczyta na głos Kardynał Dziekan lub Kardynał pierwszy w porządku starszeństwa, zgodnie z tym, co zostało ustalone w nr 9 niniejszej Konstytucji, potem każdy z Kardynałów elektorów, dotykając Świętej Ewangelii, przeczyta i wypowie formułę, jak to jest wskazane w następnym numerze.

Gdy złożą przysięgę ostatni z Kardynałów elektorów, Mistrz Papieskich Ceremonii Liturgicznych wyda polecenie *extra omnes* i wszyscy nie biorący udziału w Konklawe będą musieli opuścić Kaplicę Sykstyńską.

W Kaplicy pozostanie tylko Mistrz Papieskich Ceremonii Liturgicznych i wcześniej wybrany duchowny, by przeprowadzić drugie rozważanie dla Kardynałów elektorów – o czym mowa w nr 13/d – na temat spoczywającego na nich bardzo poważnego zadania, czyli o konieczności działania w prawej intencji dla dobra Kościoła powszechnego, *solum Deum prae oculis habentes*.

53. Zgodnie z tym, co zostało postanowione w poprzednim numerze, Kardynał Dziekan lub Kardynał pierwszy porządkiem starszeństwa, wypowie następującą formułę przysięgi:

My, wszyscy i poszczególni Kardynałowie elektorzy, obecni przy tym wyborze Papieża przyrzekamy, zobowiązujemy się i przysięgamy zachować wiernie i skrupulatnie wszystkie przepisy zawarte w Konstytucji Apostolskiej papieża Jana Pawła II *Universi Dominici gregis*, ogłoszonej 22 lutego 1996 r. Równocześnie przyrzekamy, zobowiązujemy się i przysięgamy, że jeśli ktokolwiek z nas, z Boskiego postanowienia, zostanie wybrany Biskupem Rzymskim, dołoży starań, by wiernie wypełniać *munus Petrinum* Pasterza Kościoła powszechnego i nie ustanie w wysiłku

zapewniania i bronięcia wytrwale praw duchowych i doczesnych oraz wolności Stolicy Świętej.

Przede wszystkim przyrzekamy i przysięgamy zachować z największą wiernością i wobec wszystkich, tak duchownych, jak świeckich, tajemnicę związaną z tym wszystkim, co w jakikolwiek sposób odnosi się do wyboru Biskupa Rzymskiego i z tym, co odbywa się w miejscu wyboru i dotyczy bezpośrednio lub pośrednio liczenia głosów; nie naruszać w żaden sposób tej tajemnicy tak w czasie wyboru, jak i po wyborze nowego Papieża, chyba że zostanie do tego udzielone wyraźne upoważnienie przez samego przyszłego Papieża; nie dawać żadnego poparcia ani nie sprzyjać jakimkolwiek oddziaływaniu, sprzeciwianiu lub jakiegokolwiek innej formie interwencji, przez które władze świeckie jakiegokolwiek porządku i stopnia lub jakakolwiek grupa osób czy jednostki chciałyby ingerować w wybór Biskupa Rzymskiego.

Z kolei poszczególni Kardynałowie elektorzy według porządku pierwszeństwa złożą przysięgę według następującej formuły:

Ja, N. Kardynał N., przyrzekam, zobowiązuję się i przysięgam

a kładąc rękę na Ewangelii, dodadzą:

Tak mi dopomóż, Panie Boże i te Święte Ewangelie, których moją ręką dotykam.

54. Po rozważaniu, duchowny, który je przeprowadził, opuszcza Kaplicę Sykstyńską razem z Mistrzem Papieskich Ceremonii Liturgicznych, natomiast Kardynałowie elektorzy, po odmówieniu modlitw według odpowiedniego *Ordo*, wysłuchają słów Kardynała Dziekana (lub tego, kto pełni jego funkcję), który zapyta przede wszystkim Kardynałów, czy można już przystąpić do rozpoczęcia czynności związanych z wyborem lub czy należy jeszcze wyjaśnić wątpliwości odnośnie do norm i sposobów ustalonych w niniejszej Konstytucji, przy czym jednak nie wolno – nawet gdyby była w tym jednomyślność elektorów, i to pod sankcją nieważności tegoż postanowienia – modyfikować lub zastępować którejs z tych norm, należących w sposób istotny do czynności samego wyboru.

Jeśli potem, zgodnie z oceną większości elektorów, nic nie stanie na przeszkodzie, aby rozpocząć czynności wyboru, przejdzie się do nich bezpośrednio, według norm ustalonych w niniejszej Konstytucji.

Rozdział IV

Zachowanie tajemnicy o tym wszystkim, co dotyczy wyboru

55. Kardynał Kamerling i trzej Kardynałowie Asystenci *pro tempore* są zobowiązani do pilnego czuwania, aby w żaden sposób nie był naruszony sekret obejmujący to wszystko, co się dokonuje w Kaplicy Sykstyńskiej, gdzie przebiegają czynności związane z wyborem, oraz w

pomieszczeniach przyległych – tak przed rozpoczęciem, jak podczas trwania oraz po zakończeniu tych czynności.

W szczególny sposób, przy pomocy dwóch biegłych zaufanych techników, zabezpieczą tajność, jaka się należy temu miejscu, upewniając się, że żadne urządzenie nagrywające albo przekazujące transmisje audiowizualne nie zostało przez kogoś zainstalowane we wskazanych pomieszczeniach, szczególnie we wspomnianej Kaplicy, gdzie dokonują się czynności wyboru.

Jeśli zostałyby dokonane i odkryte jakieś naruszenie tego przepisu, niech jego sprawcy wiedzą, że będą podlegali poważnym karom według osądu przyszłego Papieża.

56. Przez cały czas trwania czynności związanych z wyborem Kardynałowie elektorzy są zobowiązani do powstrzymania się od korespondencji listownej, a także rozmów telefonicznych lub radiowych z osobami nie upoważnionymi do przebywania w budynkach zarezerwowanych dla wyborców.

Tylko bardzo poważne i pilne racje, potwierdzone przez Kongregację partykularną Kardynałów, o czym była mowa w nr 7, mogą usprawiedliwić podobne rozmowy.

Kardynałowie elektorzy powinni więc zatroszczyć się, zanim zostanie zapoczątkowany wybór, o wydanie poleceń dotyczących spraw urzędowych lub osobistych, których nie można odłożyć, tak aby nie zaistniała konieczność podobnych rozmów.

57. Kardynałowie elektorzy winni również powstrzymać się od przyjmowania lub przesyłania wszelkiego rodzaju wiadomości poza Państwo Watykańskie, przy czym jest oczywiście zabronione korzystanie w ich przekazywaniu z pośrednictwa jakiejś osoby, która zgodnie z prawem jest tam obecna. W szczególny sposób zabrania się Kardynałom elektorom przez cały czas trwania czynności wyboru otrzymywania gazet codziennych i czasopism jakiegokolwiek rodzaju, podobnie jak słuchania transmisji radiowych lub oglądania transmisji telewizyjnych.

58. Ci wszyscy, którzy w jakikolwiek sposób, według tego co jest przewidziane w nr 46 niniejszej Konstytucji, pełnią służbę w pracach związanych z wyborem i którzy bezpośrednio lub pośrednio mogliby jakoś naruszyć tajemnicę – słownie lub pisemnie, lub za pomocą znaków, lub jakiegokolwiek innej rzeczy winni się absolutnie tego wystrzegać, ponieważ w przeciwnym przypadku ściągęliby na siebie karę ekskomuniki *latae sententiae* zarezerwowaną Stolicy Apostolskiej.

59. W sposób szczególny jest zabronione Kardynałom elektorom ujawnianie jakiegokolwiek innej osobie wiadomości, które bezpośrednio lub pośrednio dotyczą głosowań, jak również tego, co było omawiane lub ustalone odnośnie do wyboru Papieża na spotkaniach Kardynałów, tak przed wyborem, jak w czasie wyboru. Takie zobowiązanie do tajemnicy dotyczy także Kardynałów nieelektorów uczestniczących w Kongregacjach ogólnych według nr 7 niniejszej Konstytucji.

60. Nakazuję ponadto Kardynałom elektorom, *graviter onerata ipsorum conscientia* zachowanie tajemnicy o tych sprawach także po dokonaniu wyboru nowego Papieża, przypominając, że w żaden sposób nie jest dozwolone naruszenie tajemnicy, jeśli nie zostało udzielone w tym względzie specjalne i wyraźne upoważnienie samego Papieża.

61. Wreszcie, aby Kardynałowie elektorzy mogli uchronić się przed niedyskrecją innych osób oraz przed ewentualnymi podstępными próbami naruszenia niezależności ich sądu lub wolności decyzji, absolutnie zabraniam, aby pod jakimkolwiek pretekstem, by, wnoszone do miejsc, gdzie przebiegają czynności wyboru, lub by były używane – jeśli już się tam znajdują – jakiegokolwiek urządzenia techniczne służące do nagrywania, odtwarzania oraz przekazywania głosu, obrazu albo tekstu.

Rozdział V

Przebieg wyboru

62. Po zniesieniu sposobów wyborów nazywanych *per acclamationem seu inspirationem* i *per compromissum*, formą wyboru Biskupa Rzymskiego będzie od tej chwili i w przyszłości jedynie głosowanie (*per scrutinium*).

Ustalam więc, że dla ważnego wyboru Biskupa Rzymskiego wymaga się dwóch trzecich głosów, obliczanych w stosunku do ogólnej liczby obecnych elektorów.

W przypadku, gdyby liczba obecnych Kardynałów nie mogła być podzielona na trzy równe części, do ważności wyboru Papieża jest wymagany jeden głos więcej.

63. Do wyboru przystąpi się bezpośrednio po ukończeniu czynności, o których mowa w nr 54 niniejszej Konstytucji.

Jeśli nastąpiłoby to już po południu pierwszego dnia, odbędzie się tylko jedno głosowanie; później, jeśli wybór nie nastąpi w pierwszym głosowaniu, w następnych dniach należy przeprowadzić dwa głosowania – zarówno rano, jak i po południu, zaczynając zawsze czynności głosowania o godzinie już wcześniej ustalonej albo na Kongregacjach przygotowawczych, albo w czasie wyboru, jednak według sposobów ustalonych w nr 64 i następnych niniejszej Konstytucji.

64. Procedura głosowania przebiega w trzech fazach, z których pierwsza, można by ją nazwać *prae-scrutinium*, obejmuje: 1) przygotowanie i rozdzielenie kart do głosowania przez Ceremoniarzy, którzy przekazują przynajmniej po dwie lub trzy każdemu Kardynałowi elektorowi; 2) wylosowanie wśród wszystkich Kardynałów trzech Skrutatorów, trzech wyznaczonych do zebrania głosów od chorych, zwanych w skrócie *Infirmarii*, oraz trzech Rewizorów; takiego losowania dokonuje publicznie ostatni Kardynał Diakon, wyciągając kolejno dziewięć imion tych, którzy mają wypełniać te obowiązki; 3) jeśli w losowaniu Skrutatorów, *Infirmarii* i Rewizorów wyłaniają się imiona Kardynałów elektorów, którzy z powodu choroby lub innej przyczyny mają przeszkody w pełnieniu takich

obowiązków, w ich miejsce winny być wylosowane imiona innych, nie mających przeszkód. Trzej pierwsi wylosowani będą pełnili obowiązki Skrutatorów, następni trzej obowiązki *Infirmarii*, a ostatni trzej obowiązki Rewizorów.

65. W tej fazie głosowania należy uwzględnić następujące dyspozycje: 1) karta do głosowania powinna mieć formę prostokąta i zawierać napisane w górnej połowie, możliwie drukiem, słowa: *Eligo in Summum Pontificem*, podczas gdy w dolnej połowie powinno się zostawić miejsce na wpisanie imienia elekta; dlatego karta do głosowania jest wykonana w taki sposób, by mogła być zgięta na pół; 2) wypełnienie karty do głosowania powinno zostać dokonane w sposób tajny przez każdego Kardynała elektora, który napisze wyraźnie, charakterem pisma możliwie nierozpoznawalnym, imię tego, kogo wybiera, unikając wpisania dodatkowych imion, gdyż w takim przypadku głos byłby nieważny, a później złoży kartę do głosowania we czworo; 3) w czasie głosowań Kardynałowie elektorzy będą musieli pozostać w Kaplicy Sykstyńskiej sami i dlatego zaraz po rozdzieleniu kart do głosowania i zanim elektorzy zaczną pisać, Sekretarz Kolegium Kardynałów, Mistrz Papieskich Ceremonii Liturgicznych i Ceremoniarze muszą wyjść z auli; po ich wyjściu ostatni Kardynał Diakon zamyka drzwi; otwiera je i zamyka za każdym razem, gdy to będzie konieczne, jak na przykład gdy *Infirmarii* wychodzą, by zebrać głosy od chorych i gdy powracają do Kaplicy.

66. Druga faza, nazywana prawdziwym i właściwym *scrutinium*, obejmuje: 1) złożenie kart do głosowania do przygotowanej w tym celu urny; 2) pomieszenie i liczenie kart; 3) obliczenie głosów. Każdy Kardynał elektor, w porządku pierwszeństwa, po zapisaniu i zgięciu karty, trzymając ją podniesioną, tak aby była widoczna, przynosi ją do ołtarza, przy którym stoją Skrutatorzy i na którym jest postawiona urna przykryta talerzem do zebrania kart. Po dojściu tam Kardynał elektor wypowiada głośno następującą formułę przysięgi:

Powołuję na świadka Chrystusa Pana, który mnie osądzi, że mój głos jest dany na tego, który – według woli Bożej – powinien być, moim zdaniem, wybrany

Po czym kładzie kartę na talerzu i nim wprowadzają do urny. Po wypełnieniu tych czynności kłania się przed ołtarzem i wraca na swoje miejsce.

Jeśli któryś z Kardynałów elektorów obecnych w Kaplicy nie może podejść do ołtarza, ponieważ jest chory, ostatni ze Skrutatorów podchodzi do niego, a on, po wypowiedzeniu powyższej przysięgi powierza zgiętą kartę Skrutatorowi, który znosi ją na oczach wszystkich do ołtarza i bez wypowiedzania słów przysięgi kładzie ją na talerzu i nim wprowadza ją do urny.

67. Jeśli chorzy Kardynałowie elektorzy – o których mowa w nr 41 i następnych niniejszej Konstytucji – znajdują się w swoich pokojach, trzej *Infirmarii* udają się do nich z kasetą, która w górnej części posiada otwór przeznaczony do złożenia zgiętej karty. Skrutatorzy przed podaniem

kasety do rąk *Infirmarii* otwierają ją publicznie w taki sposób, by elektorzy mogli stwierdzić, że jest pusta, potem zamykają ją i kładą klucz na ołtarzu. Następnie *Infirmarii* z zamkniętą kasetą i odpowiednią liczbą kart na małej tacy udają się wraz z osobami towarzyszącymi do *Domus Sanctae Marthae* do każdego z chorych, który, wzięwszy kartę, głosuje w sposób tajny, zgina kartę i, wypowiedziawszy powyższą przysięgę, wkłada ją do kasety przez otwór. Jeśli jakiś chory nie jest w stanie pisać, jeden z trzech *Infirmarii* lub inny Kardynał elektor, wybrany przez chorego, po złożeniu przysięgi na ręce samych *Infirmarii* co do zachowania tajemnicy, dokonuje wspomnianych czynności. Następnie *Infirmarii* przynoszą z powrotem do Kaplicy kasetę, którą Skrutatorzy otworzą po złożeniu głosów przez obecnych Kardynałów, licząc karty, jakie się w niej znajdują, a stwierdziwszy, że ich liczba odpowiada liczbie chorych, kładą je jedna na drugiej na talerzu i nim wprowadzają wszystkie razem do urny. Aby za bardzo nie przedłużać czynności głosowania, *Infirmarii* będą mogli wypełnić i złożyć własne karty do urny bezpośrednio po pierwszym z Kardynałów, a w czasie składania kart przez innych elektorów zebrać głosy od chorych w wyżej wskazany sposób.

68. Gdy wszyscy Kardynałowie elektorzy złożą swoje karty do urny, pierwszy Skrutator potrząsa nią kilka razy, by wymieszać karty i zaraz po tym ostatni ze Skrutatorów przystępuje do ich liczenia, wyjmując w sposób widoczny każdą z osobna z urny i kładąc ją do innego pustego naczynia, przygotowanego wcześniej w tym celu. Jeśli liczba kart nie odpowiada liczbie elektorów, należy spalić je wszystkie i bezpośrednio po tym przystąpić do drugiego głosowania; jeśli natomiast odpowiada liczbie elektorów, następuje obliczanie kart tak, jak wskazano poniżej.

69. Skrutatorzy siadają za stołem ustawionym przed ołtarzem; pierwszy z nich bierze kartę, otwiera ją, spogląda na wypisane imię elekta i przekazuje drugiemu liczącemu; ten, sprawdzwszy ponownie imię elekta, przekazuje kartę trzeciemu, który czyta je głośno i zrozumiale, w ten sposób, aby wszyscy obecni elektorzy mogli zaznaczyć głos na specjalnie przygotowanym arkuszu papieru. On sam odnotowuje imię odczytane z karty. Jeśli przy otwieraniu głosów Skrutatorzy znaleźliby dwie karty do głosowania zgięte w taki sposób, że wydawałyby się wypełnione przez tego samego elektora i gdyby zawierały to samo imię, powinny być policzone tylko jako jeden głos, jeśli natomiast zawierają dwa różne imiona, żaden z dwóch głosów nie będzie ważny; jednak w żadnym z tych dwóch przypadków nie unieważnia się głosowania.

Po zakończeniu obliczania kart Skrutatorzy sumują liczbę głosów oddanych na różne imiona i odnotowują je na osobnym arkuszu. Ostatni ze Skrutatorów, w miarę jak odczytuje kolejne karty, przebija je igłą w punkcie, w którym znajduje się słowo *Eligo*, i nawleka je na nitkę, by mogły być w pewniejszy sposób zachowane. Po odczytaniu wszystkich imion końce nitki zawiązuje się na węzeł i w ten sposób karty zostają złożone w naczyniu lub na skraju stołu.

70. Następuje potem trzecia i ostatnia faza nazywana *post-scrutinium*, która obejmuje: 1) liczenie głosów; 2) ich kontrolę; 3) spalenie kart.

Skrutatorzy sumują wszystkie głosy złożone na poszczególne osoby i jeśli nikt nie osiągnął dwóch trzecich głosów w tym głosowaniu, to Papież nie został wybrany; jeśli natomiast okaże się, że ktoś otrzymał dwie trzecie, dokonano kanonicznie ważnego wyboru Biskupa Rzymskiego.

W obydwu przypadkach, to znaczy czy wybór miał miejsce, czy nie, Rewizorzy muszą przystąpić do kontroli zarówno kart do głosowania, jak i obliczeń dokonanych przez Skrutatorów, by upewnić się, że wypełnili oni poprawnie i wiernie swoje zadanie.

Natychmiast po kontroli, zanim Kardynałowie elektorzy opuszczą Kaplicę Sykstyńską, wszystkie karty muszą być spalone przez Skrutatorów z pomocą Sekretarza Kolegium i Ceremoniarzy, przywołanych uprzednio przez ostatniego Kardynała Diakona. Gdyby jednak musiano przystąpić bezpośrednio do drugiego głosowania, karty z pierwszego głosowania będą spalone dopiero na końcu, razem z kartami z drugiego głosowania.

71. Polecam wszystkim Kardynałom elektorom i każdemu z osobna, aby w celu zachowania większej pewności co do tajemnicy przekazali Kardynałowi Kamerlingowi lub jednemu z trzech Kardynałów Asystentów pisma jakiegokolwiek rodzaju, które mieliby przy sobie, dotyczące wyniku każdego głosowania, w celu spalenia ich wraz z kartami do głosowania.

Ustalam ponadto, aby po zakończeniu wyboru Kardynał Kamerling Świętego Kościoła Rzymskiego zredagował sprawozdanie, zaaprobowane także przez trzech Kardynałów Asystentów, w którym zapisze wynik głosowania każdej sesji. To sprawozdanie zostanie wręczone Papieżowi i następnie zachowane w stosownym archiwum, zamknięte w opieczętowanej kopercie, która nie będzie mogła być otwarta przez nikogo, jeśli Papież nie udzieli wyraźnego pozwolenia.

72. Potwierdzając dyspozycje moich Poprzedników, św. Piusa X²⁰, Piusa XII²¹ i Pawła VI²², polecam, aby zarówno rano, jak po południu – z wyjątkiem popołudnia, w którym rozpoczęło się Konklawe – natychmiast po głosowaniu, w którym nie dokonano wyboru, Kardynałowie elektorzy przystąpili bezpośrednio do drugiego głosowania, w którym ponownie oddadzą swój głos. W tym drugim głosowaniu winna być zachowana cała procedura pierwszego, z tą różnicą, że elektorzy nie są zobowiązani do składania nowej przysięgi ani do wybierania nowych Skrutatorów, *Infirmary* i Rewizorów, ponieważ wszystkie czynności w tym względzie, wykonane przed pierwszym głosowaniem, pozostają ważne także dla drugiego, nie trzeba ich zatem powtarzać.

73. Wszystko to, co zostało wyżej ustalone odnośnie do przebiegu głosowań, powinno być pilnie zachowane przez Kardynałów elektorów we wszystkich głosowaniach, jakie należy przeprowadzić każdego dnia, rano i po południu, po odprawieniu nabożeństw lub modlitw ustalonych we wspomnianym *Ordo rituum conclavis*.

---

²⁰ por. Konstytucja Apostolska *Vacante Sede Apostolica*, 25 grudnia 1904, 76: *Pii X Pontificis Maximi Acta*, III (1908), 280-281

²¹ por. Konstytucja Apostolska *Vacantis Apostolicae Sedis*, 8 grudnia 1945, 88: AAS 38 (1946), 93

²² por. Konstytucja Apostolska *Romano Pontificis eligendo*, 1 października 1975, 74: AAS 67 (1975), 639

74. W przypadku, gdyby Kardynałowie elektorzy mieli trudności w uzyskaniu zgody odnośnie do osoby, którą należy wybrać, to wtedy po upływie trzech dni bez osiągnięcia wyniku wyborów według opisanej formy (w nr 62 i następnych), zostają one zawieszane maksymalnie na jeden dzień w celu uzyskania przerwy na modlitwę, swobodną rozmowę między głosującymi i krótką medytację, przeprowadzoną przez pierwszego Kardynała w stopniu Diakonów. Potem ponownie przystępuje się do głosowania według tej samej formy i po siedmiu głosowaniach, jeśli nie nastąpi wybór, ustala się drugą przerwę na modlitwę, rozmowę i medytację, przeprowadzoną przez Kardynała pierwszego w stopniu Prezbiterów. Następnie przystąpi się do kolejnej ewentualnej serii siedmiu głosowań, po której będzie mieć miejsce, jeśli jeszcze nie osiągnięto rozstrzygnięcia, nowa przerwa na modlitwy, rozmowy i medytację, prowadzoną przez pierwszego Kardynała w stopniu Biskupów. Po czym podjęte zostaną według tej samej formy głosowania, których będzie siedem, o ile nie nastąpi wybór.

75. Jeśli głosowania nie przyniosą wyniku, po postępowaniu zgodnie z tym, co ustalono w poprzednim numerze, Kardynałowie elektorzy zostaną poproszeni przez Kardynała Kamerling o wyrażenie opinii co do sposobu działania; zastosuje się taki sposób, jaki ustali większość absolutna.

Nie będzie jednak można odstąpić od wymogu, by ważny wybór dokonał się albo poprzez absolutną większość głosów, albo poprzez głosowanie tylko na dwa imiona, które w bezpośrednio poprzedzającym głosowaniu otrzymały najwięcej głosów, przy czym także w tej drugiej ewentualności wymagana będzie jedynie większość absolutna.

76. Jeśli wybór nastąpiłby w inny sposób niż jest to ustalone w niniejszej Konstytucji lub nie byłyby zachowane warunki tu ustalone, wybór jest przez to samo niebyły i nieważny, bez potrzeby wydawania jakiegokolwiek deklaracji w tym względzie, a więc nie daje on żadnego prawa osobie wybranej.

77. Ustalam, że dyspozycje dotyczące wszystkiego, co poprzedza wybór Biskupa Rzymskiego, oraz jego przebiegu, muszą być w całości zachowane także w przypadku, gdyby wakat Stolicy Apostolskiej nastąpił przez rezygnację Papieża, według normy kan. 332, § 2 Kodeksu Prawa Kanonicznego i kan. 44, § 2 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich.

Rozdział VI

O tym, co należy zachować, a czego unikać w wyborze Biskupa Rzymskiego

78. Jeśli przy wyborze Biskupa Rzymskiego popełniono by – od czego niech nas Bóg uchroni – przestępstwo symonii, postanawiam i deklaruje, że wszyscy ci, którzy byliby tego winni, popadną w ekskomunikę *latae sententiae* i że jednak uchylona zostaje niebyłość lub nieważność tego symonijnego

nadania urzędu, aby z tego powodu – jak już zostało ustalone przez moich Poprzedników – nie została zakwestionowana ważność wyboru Biskupa Rzymskiego²³.

79. Potwierdzając również przepisy Poprzedników, zabraniam komukolwiek, chociażby odznaczonemu godnością kardynałatu, pertraktować za życia Papieża i bez konsultacji z nim w sprawie wyboru jego Następcy lub obiecywać głosy czy podejmować decyzje w tym względzie w grupach prywatnych.

80. W taki sam sposób chcę powtórzyć to, co zostało usankcjonowane przez moich Poprzedników, w celu wykluczenia wszelkiej interwencji zewnętrznej w wybór Biskupa Rzymskiego. Dlatego na nowo na mocy świętego posłuszeństwa i pod karą ekskomuniki *latae sententiae* zabraniam wszystkim i poszczególnym Kardynałom elektorom obecnym i przyszłym, jak również Sekretarzowi Kolegium Kardynałów oraz wszystkim innym uczestniczącym w przygotowaniu i wykonaniu tego, co jest konieczne do wyboru, przyjęcia pod jakimkolwiek pretekstem, od jakiegokolwiek władzy cywilnej zadania zgłoszenia weta lub tak zwanej ekskluzywy, także w formie prostego życzenia, czy też wyrażenia go zarówno wobec zebranego razem całego Kolegium elektorów, jak i wobec poszczególnych elektorów – na piśmie lub słownie, tak wprost i bezpośrednio, jak pośrednio lub poprzez innych, tak przed rozpoczęciem wyboru, jak w czasie jego przebiegu. Należy rozumieć, że taki zakaz rozszerza się na wszystkie możliwe oddziaływania, sprzeciwy, życzenia, przez które władze świeckie jakiegokolwiek porządku i stopnia lub jakiegokolwiek grupy ludzi czy też poszczególne osoby chciałyby ingerować w wybór Papieża.

81. Kardynałowie elektorzy winni powstrzymać się ponadto od wszelkich form pertraktacji, uzgodnień, obietnic lub innych zobowiązań jakiegokolwiek rodzaju, które mogłyby zmusić ich do dania lub odmówienia głosu na jednego lub tylko niektórych. Jeśli to zostałyby rzeczywiście uczynione, nawet pod przysięgą, postanawiam, że takie zobowiązanie jest niebyłe i nieważne oraz że nikt nie jest zobowiązany do zachowania go; i od tej chwili grozę karą ekskomuniki *latae sententiae* tym, którzy przekraczają ten zakaz. Nie zabraniam jednak, by podczas *Sede vacante* mogła mieć miejsce wymiana poglądów na temat wyboru.

82. Jednocześnie zabraniam Kardynałom czynić ustępstwa przed wyborami czy też podejmować zadania za wspólną zgodą, zobowiązując się do wypełnienia ich w przypadku, gdyby któryś z nich został wyniesiony do godności papieskiej. Te obietnice, jeśli rzeczywiście byłyby uczynione, nawet pod przysięgą, uznaję za niebyłe i nieważne.

---

²³ por. św. Pius X, Konstytucja Apostolska *Vacante Sede Apostolica*, 25 grudnia 1904, 79: *Pii X Pontificis Maximi Acta*, III (1908), 282; Pius XII, Konstytucja Apostolska *Vacantis Apostolicae Sedis*, 8 grudnia 1945, 92: AAS 38 (1946), 94; Paweł VI, Konstytucja Apostolska *Romano Pontifici eligendo*, 1 października 1975, 79: AAS 67 (1975), 641

83. Z takim samym naciskiem jak moi Poprzednicy gorąco zachęcam Kardynałów elektorów, aby w wyborze Papieża nie kierowali się sympatią lub niechęcią i nie ulegali osobistym względom lub powiązaniom z kimkolwiek, nie ulegali presji osób lub grup wpływowych, sugestiom środków masowego przekazu lub przemocy, lęku albo poszukiwania popularności. Mając natomiast przed oczami jedynie chwałę Boga i dobro Kościoła, po wezwaniu pomocy Bożej niech oddadzą swój głos na tego, kogo także poza Kolegium Kardynałów uznają za bardziej godnego od innych do owocnego i skutecznego zarządzania Kościołem powszechnym.

84. Podczas *Sede vacante*, a przede wszystkim w okresie, w którym przebiega wybór Następcy Piotra, Kościół jednoczy się w szczególny sposób z Pasterzami, a specjalnie z Kardynałami elektorami Biskupa Rzymskiego i prosi Boga o nowego Papieża jako dar Jego dobroci i Opatrzności. Za przykładem bowiem pierwszej wspólnoty chrześcijańskiej, o której jest mowa w Dziejach Apostolskich (por. Dz 1, 14), Kościół powszechny duchowo złączony z Maryją, Matką Jezusa, powinien trwać jednomyślnie na modlitwie; w ten sposób wybór nowego Papieża będzie wydarzeniem bliskim Ludowi Bożemu i w pewnym sensie działaniem całego Kościoła, a nie dotyczącym jedynie Kolegium elektorów. Ustalam przeto, aby we wszystkich miastach i w innych miejscach, przynajmniej ważniejszych, zaraz po otrzymaniu wiadomości o wakacie Stolicy Apostolskiej, a w szczególny sposób o śmierci Papieża, po uroczystym odprawieniu jego pogrzebu, wzniesiono pokorne i gorliwe modlitwy do Pana (por. Mt 21, 22; Mk 11, 24), by oświecił umysły elektorów i zjednoczył ich w tym zadaniu, ażeby nastąpił szybki, jednomyślny i owocny wybór, czego wymaga zbawienie dusz i dobro całego Ludu Bożego.

85. Gorąco i serdecznie zachęcam do takiej modlitwy czcigodnych Kardynałów, którzy z racji wieku nie korzystają już z prawa uczestniczenia w wyborze Papieża. Przez szczególną więź ze Stolicą Apostolską, której wyrazem jest purpura kardynalska, niech staną się przewodnikami Ludu Bożego, zgromadzonego szczególnie w Bazylikach Patriarchalnych Rzymu, a także w miejscach kultu innych Kościołów lokalnych, nawet najbardziej oddalonych, na wytrwałej i gorliwej modlitwie, zwłaszcza w czasie wyboru, prosząc Wszechmogącego Boga o pomoc i światło Ducha Świętego konieczne dla Kardynałów elektorów. W ten sposób będą skutecznie i rzeczywiście uczestniczyć w trudnym zadaniu wybrania Pasterza Kościoła powszechnego.

86. Proszę następnie tego, kto zostanie wybrany, by od przyjęcia urzędu, do którego jest powołany, nie uchylał się z obawy przed jego ciężarem, ale by pokornie poddał się zamysłowi woli Bożej. Bóg bowiem, wkładając brzemię na niego, będzie go podtrzymywał swoją ręką, aby był zdolny je nieść; wraz z powierzeniem mu wielkiego zadania, udzieli także pomocy do jego wypełnienia, a obdarowując go godnością, udzieli mu również siły, by nie ugiął się pod ciężarem urzędu.

Rozdział VII

Przyjęcie i ogłoszenie wyboru oraz rozpoczęcie posługi nowego Papieża

87. Po dokonany kanonicznie wyborze ostatni z Kardynałów Diakonów przywołuje do auli wyborczej Sekretarza Kolegium Kardynałów i Mistrza Papieskich Ceremonii Liturgicznych; następnie Kardynał Dziekan lub pierwszy z Kardynałów w porządku starszeństwa w imieniu całego Kolegium wyborców prosi elekta o wyrażenie zgody następującymi słowami:

Czy przyjmujesz twój kanoniczny wybór na Biskupa Rzymskiego?

Po otrzymaniu zgody pyta go:

Jakie imię przyjmujesz?

Wtedy Mistrz Papieskich Ceremonii Liturgicznych, pełniąc funkcję notariusza i mając za świadków dwóch Ceremoniarzy, którzy zostaną w tej chwili przywołani, redaguje dokument dotyczący przyjęcia wyboru przez nowego Papieża i obranego przez niego imienia.

88. Po przyjęciu wyboru elekt, który otrzymał już święcenia biskupie, staje się natychmiast Biskupem Kościoła Rzymskiego, prawdziwym Papieżem i Głową Kolegium Biskupiego; nabywa tym samym rzeczywiście pełną i najwyższą władzę w Kościele powszechnym i może ją wykonywać.

Jeśli natomiast elekt nie posiada sakry biskupiej, winien zaraz otrzymać święcenia biskupie.

89. Po wypełnieniu w międzyczasie innych formalności przewidzianych przez *Ordo rituum conclavis*, Kardynałowie elektorzy w ustalony sposób zbliżają się, aby wyrazić cześć i posłuszeństwo nowo wybranemu Biskupowi Rzymskiemu. Następnie składają dziękczynienie Bogu, po czym pierwszy z Kardynałów Diakonów ogłasza oczekującemu Ludowi Bożemu dokonany wybór i imię nowego Papieża, który bezpośrednio potem udziela Błogosławieństwa Apostolskiego *Urbi et Orbi* z balkonu Bazyliki Watykańskiej.

Gdyby elekt nie miał sakry biskupiej, dopiero po otrzymaniu święceń biskupich zostaje mu oddany hołd i następuje ogłoszenie wyboru.

90. Jeśli elekt mieszka poza Watykanem, należy zachować normy zawarte we wspomnianym *Ordo rituum conclavis*.

Święcenia biskupie wybranego Papieża, który nie byłby jeszcze Biskupem, o czym mowa w nr 88 i 89 niniejszej Konstytucji, zostają udzielone według praktyki Kościoła przez Dziekana Kolegium Kardynałów lub, w przypadku jego nieobecności, przez Subdziekana, a gdyby ten miał jakąś przeszkodę, przez najstarszego Kardynała Biskupa.

91. Konklawe zakończy się natychmiast po przyjęciu wyboru przez nowego Papieża, chyba że on rozporządzi inaczej. Od tej chwili mogą mieć kontakt z Papieżem: Substytut Sekretariatu Stanu, Sekretarz Sekcji ds. relacji z Państwami, Prefekt Domu Papieskiego oraz ci, którzy muszą omówić z Papieżem elektem sprawy nie cierpiące zwłoki.

92. Papież po uroczystej ceremonii inauguracji pontyfikatu, w odpowiednim czasie i według przewidzianego rytu obejmie w posiadanie Patriarchalną Archibazylikę Laterańską.

PROMULGACJA

Po dojrzałej refleksji i idąc za przykładem moich Poprzedników, ustalam więc i wydaję te normy, postanawiając, aby nikt z jakiegokolwiek przyczyny nie odważył się zakwestionować niniejszej Konstytucji i tego, co jest w niej zawarte. Przez wszystkich ma być ona zachowywana w sposób nienaruszony, mimo jakiegokolwiek rozporządzenia przeciwnego, chociażby zasługiwało na szczególną uwagę. Niech wejdzie ona w życie i nabierze pełnej mocy oraz niech będzie przewodnikiem dla tych wszystkich, do których się odnosi.

Uznaję tym samym za uchylone, jak wyżej zostało postanowione, wszystkie Konstytucje i Zarządzenia wydane w tym względzie przez Biskupów Rzymskich i równocześnie ogłaszam, że jest całkowicie pozbawione znaczenia to, co ktokolwiek, mocą jakiegokolwiek władzy, świadomie lub nieświadomie, usiłowałby uczynić wbrew niniejszej Konstytucji.

*W Rzymie, u świętego Piotra,
22 lutego 1996 r.,
w święto Katedry św. Piotra Apostoła,
w osiemnastym roku Pontyfikatu*

Joannes Paulus II